

CIRCLE OF POLICE
LEADERSHIP

AFDELING VLAAMS-BRABANT
cpl.vbr@police.belgium.eu

Circle of Police Leadership vzw

Briefdragerstraat 2, 1080 Brussel
Ondernemingsnummer 0409.353.262
RPR Brussel
cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

Circle of Police Leadership asbl

Rue du Facteur 2, 1080 Bruxelles
Numéro d'entreprise 0409.353.262
RPM Bruxelles
cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

Webinar 'Wij versus zij: polarisatie als verrijking of bedreiging?'

Op 30 maart vond opnieuw een Webinar plaats van CPL-Vlaams-Brabant onder de noemer 'Wij versus zij: polarisatie als verrijking of bedreiging?' Met meer dan 100 inschrijvingen verwelkomde een enthousiaste voorzitter de spreker Christophe Busch en de deelnemers uit de verschillende provinciale afdelingen van CPL. De meesten waren live aanwezig maar het Webinar kon ook opnieuw beleefd worden via de opname in Teams. De participanten kregen de kans om op voorhand vragen toe te sturen in verband met het onderwerp. De boeiende boodschap van Busch werd versterkt door een visueel aantrekkelijke prezi, die inzoomde op de belangrijkste aspecten. Interessant fotomateriaal, wetenschappelijke modellen en experimenten wisselden mekaar af, aangevuld met een toepasselijke casuïstiek. De toehoorders lieten zich niet onbetuigd via de chat. Er werd vlot gecommuniceerd, kennis werd gedeeld en aangevuld met eigen ervaringen en tips. Erg leuk om te zien hoe graag men elkaar wil vinden en verbinden.

De keynote Christophe Busch

Christophe Bush is een sterke spreker die zijn publiek weet te intrigeren! Tijdens het Webinar belichtte hij het fenomeen 'polarisatie' zowel in een historische context als in de actualiteit. Geen lichte kost maar de Busch bracht het op een verteerbare manier. Tot slot ging hij concreet in hoe je bedreigende polarisatie constructief kan ombuigen als burger en als professional. Een eyeopener voor elke betrokken toehoorder.

Busch is criminoloog en Master in de Holocaust- en Genocidestudies. Hij werkte 12 jaar in de forensische psychiatrie. Later stond hij als coördinator in voor de uitbouw van een forensisch psychiatrisch zorgcircuit. Tot eind 2019 was hij algemeen directeur van het museum Kazerne Dossin in Mechelen. Nu leidt hij het Hannah Arendt instituut voor diversiteit, stedelijkheid en burgerschap. Daarnaast is hij ook actief als expert radicalisering binnen verschillende overheidsdiensten. Hij doctoreert over de complexiteit van dadergedrag en de rol van beeldvorming in processen van cumulatieve radicalisering.

Wij-zij: dynamiek van polarisatie.

In zijn lezing laat Busch de deelnemers kennis maken met een genuanceerder beeld van polarisatiedynamieken. Polarisation hoeft immers niet problematisch te zijn. Het kan zowel verrijkend zijn voor de samenleving als bedreigend voor de relaties tussen mensen en groepen. Met een viertal actuele tweets illustreert Busch wat er mee speelt bij polarisatie:

- De intensiteit waarmee een overtuiging wordt verwoord

CIRCLE OF POLICE
LEADERSHIP

AFDELING VLAAMS-BRABANT
cpl.vbr@police.belgium.eu

Circle of Police Leadership vzw

Briefdragerstraat 2, 1080 Brussel
Ondernemingsnummer 0409.353.262
RPR Brussel
cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

Circle of Police Leadership asbl

Rue du Facteur 2, 1080 Bruxelles
Numéro d'entreprise 0409.353.262
RPM Bruxelles
cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

- De wijze waarop aan polarisatie wordt gedaan (legitiem of angstinducerend)
- Het belang van de identiteit van een groep
- De context waarbinnen polarisatie zich afspeelt.

Het polarisatie denkkader wordt maar problematisch als het doorgroeit naar een vijandige wij-zij dynamiek, die groepen tegenover elkaar plaatst en aanleiding geeft tot allerlei fricties, conflicten en serieuze spanningen.

Van harmonisatie naar polarisatie.

Deze verschuiving doet zich voor in een snel veranderende samenleving die steeds complexer, diverser, internationaler en digitaal wordt, waar de context belangrijk is en de druk tot polarisatie toeneemt. Na WOII kent onze samenleving een periode van harmonisatie, van vooruitgangsoptimisme tot een aantal gebeurtenissen zorgen voor een omslagpunt. Van de Balkan oorlogen, over de Brexit tot identitaire bewegingen en sinds maart 2020 ook Covid 19 treedt er een verplaatsing op van harmonisatie naar polarisatie. Er doet zich een acceleratie voor waardoor een aantal referentiekaders zwaar problematisch het denken en handelen van

CIRCLE OF POLICE
LEADERSHIP

AFDELING VLAAMS-BRABANT
cpl.vbr@police.belgium.eu

Circle of Police Leadership vzw

Briefdragerstraat 2, 1080 Brussel
Ondernemingsnummer 0409.353.262
RPR Brussel
cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

Circle of Police Leadership asbl

Rue du Facteur 2, 1080 Bruxelles
Numéro d'entreprise 0409.353.262
RPM Bruxelles
cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

mensen gaan beïnvloeden vb. de Black Lives Matters beweging. De afstand tussen wij en zij vergroot. Het sociaal weefsel van onze samenleving brokkelt af.

Een andere triggerfactor is de snel evoluerende informatietechnologie, die een toolkit is om de massa te bespelen. Fake news evolueert naar deepfake, waarbij het menselijk brein voor joker wordt gezet.

De tegenstander wordt een vijand.

Politieke polarisatie (verrijkend) versus interetnische of toxische polarisatie (bedreigend)

De democratie geeft ons de tools (het recht op vrije meningsuiting, het recht om ons te groeperen...) om polarisatie te kunnen hanteren zodat de democratie kan groeien en bloeien. Het vrouwenstemrecht is in de naoorlogse periode verworven dankzij polarisatie. Deze ontwikkeling heeft geleid tot een nieuw maatschappelijk evenwicht en heeft de democratie dus vooruitgeholpen. Busch stelt evenwel vast dat in onze heterogene samenleving in een aantal Europese landen (Polen, Hongarije) de open ruimte om van mening te mogen verschillen, om te mogen politiek polariseren aan het krimpen is. Er wordt een soort essentialistische labeling aan iets, iemand of een groep toegekend vb. Moslims zijn gewelddadig, Vlamingen zijn racistisch. Politieke tegenstanders worden vijanden (Serviërs/Kroaten) met als gevolg dat er nog weinig sociaal weefsel overblijft tussen

CIRCLE OF POLICE
LEADERSHIP

AFDELING VLAAMS-BRABANT
cpl.vbr@police.belgium.eu

Circle of Police Leadership vzw

Briefdragerstraat 2, 1080 Brussel
Ondernemingsnummer 0409.353.262
RPR Brussel
cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

Circle of Police Leadership asbl

Rue du Facteur 2, 1080 Bruxelles
Numéro d'entreprise 0409.353.262
RPM Bruxelles
cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

gemeenschappen om het samenleven mogelijk te maken. Er is nood aan een verantwoorde vorm van polarisatie.

Polarisation: what's in a name?

po·la·ri·sa·tie
(de; v; meervoud: polarisaties)
1 de vorming van tegenstellingen,
van uitersten, van tegengestelde
polen -

polarisatie is universeel
motieven zijn universeel

politieke polarisatie versus interetnische polarisatie

geen emancipatie zonder polarisatie	maatschappelijk: verbrokkeling sociaal weefsel
politiek zonder polen bestaat niet wel neutrale rechtsstaat	Balkan syndroom (zwijggebieden) geweldprocessen als complex & circulair

Nodig: verantwoorde vorm van polarisatie in een heterogene samenleving

Identiteit / sociale categorisatie / groepsdynamiek

=> +/- polarisatie / radicalisering / conflict /

Sociale identiteit en identificatie (Theorie van Taifel & Turner, 1986):

Polariseren heeft te maken met identiteit, sociale categorisatie en groepsdynamiek. Mensen willen bij een groep horen en volgen (groupthink). Onze sociale identiteit bestaat uit verschillende lagen (we zijn Vlaming, Belg, Europeaan, wereldburger), die geassocieerd zijn met de groep waarvan we deel uitmaken. Deze bevinding gaat vaak gepaard met heel veel emotie naargelang de positieve of negatieve labeling. Als de voetbalclub van jouw stad nationaal kampioen speelt, dan ben je plots fan van die ploeg. Dat succes straalt af op jouw eigen identiteitslaag. Identitaire bewegingen spelen in op dat gevoel, op die identitaire nood. Dergelijke mechanismen worden vandaag enorm versterkt mede onder invloed van de pandemische situatie. Identiteit is een emotief onderdeel van ons 'zijn'. Alles wat met

CIRCLE OF POLICE
LEADERSHIP

AFDELING VLAAMS-BRABANT
cpl.vbr@police.belgium.eu

Circle of Police Leadership vzw

Briefdragerstraat 2, 1080 Brussel
Ondernemingsnummer 0409.353.262
RPR Brussel

cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

Circle of Police Leadership asbl

Rue du Facteur 2, 1080 Bruxelles
Numéro d'entreprise 0409.353.262
RPM Bruxelles

cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

identiteit, debatten en discussies te maken heeft, is onderhevig aan groepsdynamische processen: groupthink en conformiteit of sociale beïnvloeding (Busch illustreert dit fenomeen aan de hand van het Asch experiment, gebaseerd op optische illusie).

Groepsdynamica: conformiteit

Asch-experiment

sociale beïnvloeding

A B C

5 6 7

Verschuiving richting depluralisatie en sence of urgency

De superdiversiteit neemt toe in de grootsteden maar ook in de kleinere steden en gemeenten evenals de uitdagingen op vlak van samenleven. Er ontstaan hiërarchieën en dominantie structuren. In het denken en handelen, in ons wereldbeeld treedt er een depluralisatie met een binaire framing op: er is onze groep en de rest (Westerling t.o.v. Moslim, man tegenover vrouw, jong t.o.v. oud wat betreft de corona maatregelen).

Als depluralisatie gecombineerd wordt met een sence of urgency (de nood om nu te handelen om vb. de omvolking tegen te gaan) dan ontwikkelt zich niet alleen angst maar ook een activeringsdynamiek. Die twee samen zijn belangrijke ingrediënten van een voorbijgaande episode van radicaliseringsprocessen.

CIRCLE OF POLICE
LEADERSHIP

AFDELING VLAAMS-BRABANT
cpl.vbr@police.belgium.eu

Circle of Police Leadership vzw

Briefdragerstraat 2, 1080 Brussel
Ondernemingsnummer 0409.353.262
RPR Brussel

cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

Circle of Police Leadership asbl

Rue du Facteur 2, 1080 Bruxelles
Numéro d'entreprise 0409.353.262
RPM Bruxelles

cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

Sociale groepen / hiërarchie / dominance

sociale categorisatie / vergelijking (in-group & out-groep)

verschuivingen richting **de-pluralisatie + sense of urgency**

Wat doet polarisatie?

Polarisatie bakent groepen af: vb. vegetariërs en vleesetende collega's tegenover elkaar plaatsen. Dat kan handig zijn voor de catering. Het wordt echter problematisch als je aan die vleesetende collega's een gewelddadig karakter toeschrijft. Er wordt dus een label toegekend op basis van een kenmerk met een toxisch effect op de relatie met eventuele sociale conflicten tot gevolg. De lezing verwijst hier naar sociaalpsychologische onderzoek van gewelddadige conflicten uit het verleden meer bepaald het 10 stadia model van Gregory Stanton dat aantoont hoe genocideprocessen zich voltrekken.

CIRCLE OF POLICE
LEADERSHIP

AFDELING VLAAMS-BRABANT
cpl.vbr@police.belgium.eu

Circle of Police Leadership vzw

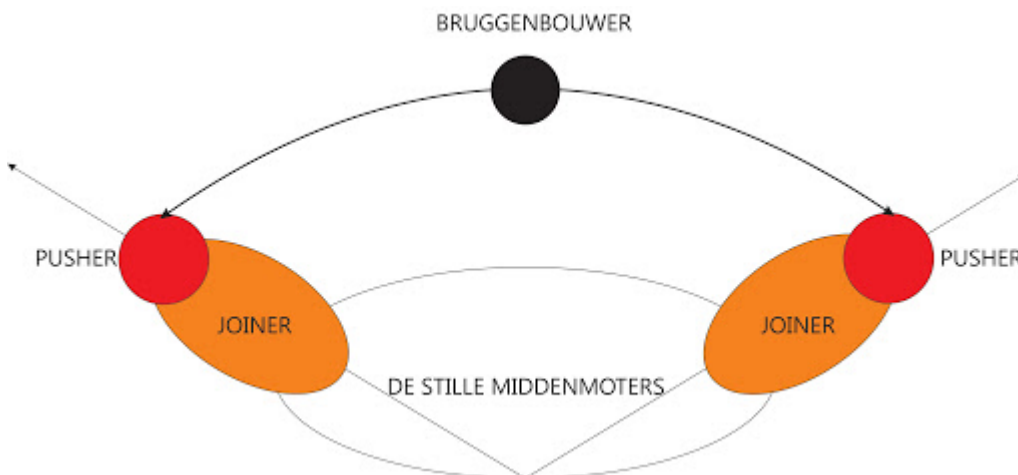
Briefdragerstraat 2, 1080 Brussel
Ondernemingsnummer 0409.353.262
RPR Brussel
cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

Circle of Police Leadership asbl

Rue du Facteur 2, 1080 Bruxelles
Numéro d'entreprise 0409.353.262
RPM Bruxelles
cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

Hoe depolariseren?

Eén van de mogelijkheden om toxische polarisatie constructief om te buigen als burger en als professional is het model van Bart Brandsma. Hij definieert drie basiswetten, vijf rollen en vier gamechangers (www.polarisatie.nl). Het denkkader van Brandsma is inzichtelijk en overzichtelijk. Het biedt inzicht in de polariseringsprocessen en de verschillende rollen die personen of groepen kunnen spelen in het aanjagen of verminderen van polarisatie.

Busch gaat dieper in op de 4 gamechangers of strategieën, cruciaal om bedreigende polarisatie te verminderen door het veranderen van:

- De doelgroep in de samenleving, te investeren en de focus op het midden te leggen i.p.v. op de polen en de pushers
- Het onderwerp. Dat is zelden dat van de pushers maar wel van de stille middenmoters.
- De positie vb. bij een betoging sta je als politieprofessional in het midden
- De tonaliteit. Moraliseer niet, ga niet in op de schuldvraag, stel vragen om te achterhalen wat de dieperliggende kwesties zijn, ontwikkel een verbindende toon en gedrag.

Busch haalt als voorbeeld een debat aan dat Rudi Vranckx organiseerde tijdens een reportage over het Midden-Oosten. In plaats van dat op een polariserende wijze te doen door een Hamaaz militielid en een Joodse kolonist te interviewen, koos hij als gesprekspartners een Palestijnse vader en een Israëliëse moeder, die allebei hun zoon verloren in de oorlog. Het gesprek werd gevoerd rond een keukentafel. Het onderwerp van het interview werd niet de politieke toestand, maar wel 'hoe kunnen we voorkomen dat een derde ouder datzelfde lot overkomt?'. Op die manier veranderde Vranckx de doelgroep, het onderwerp en de tonaliteit. Hij zorgde dus voor een totaal andere, maar open discussie.

CIRCLE OF POLICE
LEADERSHIP

AFDELING VLAAMS-BRABANT
cpl.vbr@police.belgium.eu

Circle of Police Leadership vzw

Briefdragerstraat 2, 1080 Brussel
Ondernemingsnummer 0409.353.262
RPR Brussel
cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

Circle of Police Leadership asbl

Rue du Facteur 2, 1080 Bruxelles
Numéro d'entreprise 0409.353.262
RPM Bruxelles
cpl.nat@police.belgium.eu
www.cplbelgium.be

Samenvattend advies.

Busch sluit zijn betoog af met een aantal heel positieve signalen die onze samenleving laat zien bij het leren omgaan met de verschillen in etnische, culturele en religieuze achtergrond van haar burgers:

- De dalende interculturele afstand bij jongere generaties is hoopgevend
- De bereidheid om te repluraliseren onder druk van grote groepen
- De bereidheid om technologie en algoritmen te ontwikkelen die ons opnieuw met pluraliteit in contact gaan brengen.

Tenslotte nodigt Busch de toehoorders uit om:

- Een onderscheid te maken tussen politieke en toxische polarisatie, aandacht te hebben voor het onderwerp en de tonaliteit, de Socratische gespreksmethodiek toe te passen (open houding, zich open stellen voor de denkkaders van anderen, respectvol luisteren en vragen)
- Ons bewust te zijn van de eenzijdige, negatieve berichtgeving in de media die verstrekt wordt in bepaalde filterkamers.

Na een kort muzikaal intermezzo met de 'lente van Vivaldi' volgt een Q&A moment waar de deelnemers antwoord krijgen op hun kritische bedenkingen en de vooraf ingestuurde vragen.